

การถ่ายทอดมโนทัศน์ที่สื่อคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ CAN และ CANNOT ในภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

The Study of Conveying the Modal Auxiliary Verbs
'Can' and 'Cannot' in English into Thai

นาฏฤดี ไกรฤกษ์ และ ปริมา มัลลิกะมาส
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการถ่ายทอดมโนทัศน์ที่สื่อด้วยคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ (Modal Auxiliary Verb) Can และ Cannot จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย เพื่อศึกษาปัจจัยที่ช่วยระบุความหมายของคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can ในภาษาอังกฤษและหากลวิธีถ่ายทอดบทแปลภาษาไทยที่มีสมมูลภาพ (Equivalence) โดยศึกษาจากคลังข้อมูลเทียบบทของงานวรรณกรรมอังกฤษซึ่งแปลเป็นไทย ผู้วิจัยสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติตามวิธีการของภาษาศาสตร์คลังข้อมูล ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ช่วยระบุความหมายของ Can มีทั้งหมด 4 ปัจจัย คือ 1) ประเภทของคำกริยาที่ปรากฏร่วมกับ Can 2) วาจก 3) การณ์ลักษณะ 4) ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ปัจจัยด้านบริบทและปัจจัยด้านตัวบทในการศึกษาหากลวิธีถ่ายทอดบทแปลนั้น ผลการวิจัยแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1) การถ่ายทอดความหมายของ Can โดยมีการบ่งชี้ที่ชัดเจนและมีสมมูลภาพ เช่น ใช้คำกริยาช่วย “ได้” เพื่อบ่งชี้ Can ที่สื่อความเป็นไปได้ การอนุญาต และความสามารถ 2) การถ่ายทอดความหมายของ Can โดยไม่มีการบ่งชี้ที่ชัดเจนแต่ยังมีสมมูลภาพ โดยการใช้นำนวนและกลุ่มคำในบริบทช่วยบอกความหมายของ Can ที่สื่อถึงความเป็นไปได้และความสามารถ อีกวิธีหนึ่งคือ การเปลี่ยนรูปประโยคเป็นประโยคคำสั่ง ซึ่งพบเมื่อ Can สื่อการอนุญาตแบบแนะนำอย่างหนักแน่น และ 3) การถ่ายทอดความหมายของ Can โดยไม่มีการบ่งชี้ใดๆ และอาจมีความกำกวมหรือขาดสมมูลภาพ ในกรณีนี้ต้องอาศัยบริบทในการตีความความหมายของ Can

คำสำคัญ: คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ ความหมายของ
can /cannot การแปล คลังข้อมูลเทียบบท

Abstract

This study aims to explain methods used to convey the English modal auxiliary verb *can* and *cannot* in Thai in order to explore factors that help identify the meaning of modal auxiliary verb *can*, and to find a means to produce its equivalent translation in Thai by using the parallel corpora of two English novels and their Thai versions. In searching the texts and employing statistical analysis, a corpus-based methodology has been used. The research found that the four factors which help identify the meaning of *can* are 1) verb types coexisting with *can* 2) voice 3) aspect 4) other factors such as contextual factor and textual factor. For the translation methods, the methods used can be classified into three categories. They are 1) the conveyance of the meaning of *can* by using clear markings and having equivalence in translation such as the use of auxiliary verb *dây* in marking all three meanings of *can*: possibility, permission and ability, 2) the conveyance of the meanings of *can* without any marking but having equivalence in translation by using idioms and phrases in context to convey the meaning of possibility and ability of *can* and using imperatives to convey the meaning of permission of *can* which refers to strong suggestion, and 3) the conveyance of the meanings of *can* without any marking which may create an ambiguous meaning of *can* or a non-equivalent translation. In this case, context plays an important role in interpreting the

meaning of *can*.

Keywords: modal auxiliary verb, can/cannot, meanings of can/cannot, translation, parallel corpus

บทนำ

ในภาษาอังกฤษคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ (Modal Auxiliary Verb) คือ คำกริยาช่วยที่ทำหน้าที่แสดงทัศนคติและความคิดเห็นของผู้พูด (Biber et al., 1999, 483) โดยเกี่ยวข้องกับมโนทัศน์ต่างๆ ได้แก่ ความสามารถ (Ability) การอนุญาต (Permission) ความมั่นใจว่าสิ่งนั้นต้องเกิดขึ้นแน่ๆ หรือต้องเป็นเช่นนั้นแน่ๆ (Necessity) และพันธะหน้าที่ความรับผิดชอบ (Obligation) คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะหลักในภาษาอังกฤษมีทั้งหมด 9 คำ ได้แก่ Can Could May Might Must Shall Should Will Would ทั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can ที่ปรากฏในตัวบทวรรณกรรม เนื่องจากตามที่ปรากฏใน LSWE Corpus ในจำนวนคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะหลักทั้งหมด Can มีความถี่ในการเกิดสูงเป็นอันดับ 3 รองจาก Will และ Would (Biber et al., 1999, 486) และยังสามารถสื่อความหมายได้หลากหลาย รวมทั้งในบางสถานการณ์มีความหมายซับซ้อนและกำกวม

โดยทั่วไปในภาษาอังกฤษ Can จะใช้สื่อถึง 1) ความสามารถ (Ability) 2) การอนุญาต (Permission) หรือการแนะนำอย่างจริงจัง (Strong recommendation) 3) ความเป็นไปได้ (Possibility) หากบ่อยครั้งที่ Can ในงานวรรณกรรมสื่อความหมายไม่ชัดเจนว่าบ่งชี้ถึงความหมายใดแน่ ขณะที่ในภาษาอังกฤษ Can นั้นครอบคลุมการสื่อความหมายทั้ง 3 ได้อย่างครบถ้วน สำหรับความถี่ในการเกิดของ Can ในแต่ละความหมายนั้น Leech (2004, 74) กล่าวว่า Can ที่สื่อ “ความเป็นไปได้” พบได้มากที่สุด ความหมายที่พบรองลงมาคือ “ความสามารถ” และ ความหมายที่พบน้อยกว่าทั้งสองความหมายคือ “การอนุญาต” ส่วนภาษาไทยมีวิธีสื่อมโนทัศน์นี้หลายรูปแบบ เช่น ใช้คำว่า “ได้” “เป็น” “ไหว” เพื่อสื่อถึงความสามารถ อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าบ่อยครั้งที่ Can ถูกแปลว่า “สามารถ” โดยทันที ทั้งๆ ที่ Can นั้นอาจจะไม่ได้สื่อถึงความสามารถ และแม้จะสื่อถึงความสามารถ คำว่า “สามารถ” นั้นตัดทิ้งหรือใช้คำอื่นแทนได้

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่ามีปัจจัยใดที่จะช่วยระบุความหมายของ

Can ที่มีความซับซ้อนและกำกวมให้ชัดเจนขึ้นได้ ทั้งยังต้องการศึกษาว่าเมื่อถ่ายทอดมโนทัศน์ต่างๆ ของ Can มาในรูปแบบภาษาปลายทางแล้วผู้แปลสื่อความหมายได้ถูกต้องครบถ้วนตามต้นฉบับหรือไม่ เพื่อค้นหาแนวทางการถ่ายทอดมโนทัศน์ดังกล่าวจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ซึ่งอาจมีกลวิธีที่หลากหลายและนอกเหนือไปจากที่กล่าวมาข้างต้น ในการศึกษาวิจัยนั้น ผู้วิจัยจำเป็นต้องศึกษาและทบทวนผลงานที่เกี่ยวข้องหลายหมวด ดังต่อไปนี้

1. คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can ในภาษาอังกฤษ

คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can ที่เลือกศึกษามีรูปปรากฏ คือ รูปปัจจุบัน ได้แก่ Can และรูปปฏิเสธ คือ Cannot หรือ Can't เมื่อลดรูป และมี Could เป็นรูปอดีต นักภาษาศาสตร์และผู้วิจัยหลายท่านเห็นพ้องกันว่า Can นั้นมี 3 ความหมายหลัก คือ 1) ความเป็นไปได้ (Possibility) คือ เป็นไปได้ที่จะทำสิ่งต่างๆ 2) การอนุญาต (Permission) คือ ได้รับอนุญาตให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ 3) ความสามารถ (Ability) คือ มีความสามารถที่จะทำสิ่งใดๆ มีความสามารถพิเศษ มีพรสวรรค์ที่จะทำ (Quirk et al., 1980, 97-98; Biber et al., 1999, 492-493; Palmer, 1979, 22, 24-27, 71-75; Mohr, 1994, 37-38)

คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can ที่สื่อถึงความเป็นไปได้นั้น Quirk et al. (1980, 97) และ Mohr (1994, 37) เห็นว่า Can สื่อถึงความเป็นไปได้ทางทฤษฎีหรือตามสมมติฐาน (Theoretical possibility) หรือการอนุมาน (Inference) ส่วน Palmer (1979, 22, 24-27, 71-75) เสนอว่า Can ในความหมายนี้มักใช้ในประโยคที่ไม่เน้นผู้กระทำ หรือประธานของประโยค เช่น ใช้ Impersonal “You” ที่กล่าวถึงโดยทั่วไป และในประโยคที่มีคำคุณศัพท์ (Adjective) หรือคำกริยาวิเศษณ์ (Adverb) ชั้นกว่าหรือชั้นสูงสุดหรือถูกขยายด้วย How อีกทั้งยังพบ Can ที่สื่อถึงความเป็นไปได้ ในการประเมินว่าการกระทำนั้นมีขอบเขตและอยู่ในระดับที่จะเป็นไปได้แค่ไหน และยังพบ Can ที่สื่อความหมายนี้ในประโยคกรรมวาจก (Passive voice)

ดังที่ Biber et al. (1999, 499) อธิบายไว้ว่า มีหลายกรณีที่เราจก (Voice) และการณลักษณะ (Aspect) ส่งผลต่อความหมายของ Can และโดยทั่วไป Can ซึ่งอยู่ในรูปกรรมวาจก (Active voice) มีแนวโน้มที่จะสื่อถึงความเป็นไปได้ ตรงกับที่ Leech (2004, 74) กล่าวไว้ว่าลักษณะการเกิดของ Can ในรูปประโยคกรรมวาจกนั้นพบได้บ่อยในการสื่อถึงความเป็นไปได้อันเป็นลักษณะสำคัญของ

Can ในความหมายนี้ และเสนอว่า Can ที่สื่อความเป็นไปได้จะใช้ในรูปปฏิเสธ โดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังเกิดร่วมกับประธานของประโยคที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิต (Inanimate subject) ซึ่งอาจมีนัยว่า Can ในความหมายนี้น่าจะมีความถี่การเกิดร่วมกับประธานที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิตมากที่สุด ขณะที่ Can ในความหมายของความ สามารถและการอนุญาตจะเชื่อมโยงกับประธานของประโยคที่เป็นสิ่งมีชีวิต (Animate subject) Ehrman (1966, 12) อ้างถึงใน Palmer (1979, 72) กล่าวว่า ความหมายพื้นฐานของ Can คือ สื่อถึงการกระทำของคำกริยาหลักที่เกิดขึ้นโดยไม่มีอุปสรรค (Nil obstat) หรือการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นไปได้ ซึ่งมักมีคำว่า Always มาขยาย Can โดยหมายความว่าเป็นไปได้ที่นั้นเกิดขึ้นเสมอ

ส่วน Can ที่สื่อถึงการอนุญาตนั้น Palmer (1979, 74) อธิบายว่า Can นี้มีความหมายรวมถึงการเสนอแนะ (Suggestion) การขอร้องและเรียกร้อง (Request) การสั่งให้ทำ (Command) และการกระทำด้านกฎระเบียบต่างๆ ด้วย Mohr (1994, 73) เสนอว่า นอกจากสื่อถึงการอนุญาตซึ่งในประโยคคำถามผู้ถามจะเป็นผู้ขออนุญาตจากบุคคลที่มีอำนาจแล้ว Can ยังสื่อถึงการแนะนำหรือชักชวน หรือการให้คำแนะนำอย่างหนักแน่น (Strong recommendation) โดยผู้ที่มีอำนาจมากกว่าด้วย

สำหรับ Can ที่สื่อถึงความสามารถนั้น Quirk et al. (1980, 98) ให้ข้อสังเกตว่า Can มีนัยแสดงถึงความสมัครใจ (Willingness) ด้วย โดยเฉพาะในภาษาพูด ส่วน Palmer (1979, 73) เสนอว่า เมื่อใช้ Can ในความหมายนี้ คำกริยาแท้และเนื้อความในประโยคจะมุ่งเน้นและเกี่ยวข้องกับประธานของประโยค (Subject-oriented) เช่น คุณสมบัติของประธาน โดยที่ประธานมักจะเป็นสิ่งมีชีวิต Mohr (1994, 38) กล่าวว่าในกรณีที่มีความกำกวมน้อยที่สุดนั้น Can จะบ่งชี้ถึงความสามารถทางร่างกาย นอกจากนี้ Leech (2004, 74) เสนอว่า Can ที่สื่อถึงความสามารถนั้นมีความหมายเทียบเท่ากับ be capable of (มีความสามารถและประสิทธิภาพที่จะทำได้) และ know how to (มีความรู้ว่าจะทำอย่างไร) ซึ่งสื่อถึงความสามารถที่ได้รับมาหรือเกิดขึ้นภายหลังจากการเรียนรู้หรือฝึกฝน และยังกล่าวด้วยว่า Can ในความหมายดังกล่าวจะมีลักษณะการเกิดที่จำกัดอยู่กับประโยคกรรตุวาจก

อย่างไรก็ดี มีหลายกรณีที่มีความหมายของ Can ไม่ชัดเจนและมีความกำกวม ปกติ Can จะไม่กำกวมเมื่อสื่อถึงความสามารถหรือการอนุญาต แต่บ่อยครั้งที่

Can สื่อความหมายไม่ชัดเจนว่าหมายถึงความเป็นไปได้ ความสามารถ หรือการอนุญาต ซึ่ง Palmer (1979, 74) ให้ข้อสังเกตว่า เมื่อ Can ปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการรับรู้และความรู้สึก (Perception) เช่น see อาจจำแนกได้โดยพิจารณาว่า Can มีความหมายเกี่ยวข้องกับประธานของประโยคหรือมีความหมายกลางๆ (Neutral use) ที่กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เป็นไปได้ เช่น He has marvelous eyes; he can see the tiniest detail. ประโยคนี้กล่าวถึงคุณสมบัติเฉพาะตัวของประธาน คือ marvelous eyes ดังนั้น Can จึงสื่อถึงความสามารถ นอกจากนี้ Can ที่ปรากฏร่วมกับคำกริยาต่อไปนี้อาจสื่อถึงความเป็นไปได้หรือความสามารถ ได้แก่ กริยา understand, remember, think, afford, stand, bear, face, be bothered, see (understand) และ Mohr (1994, 38) เห็นว่า Can ที่สื่อถึงความเป็นไปได้หรือความเป็นไปได้ทางกายภาพ (Physical possibility) จะซ้อนทับความหมายที่สื่อความสามารถ แต่อาจแยกแยะได้โดยพิจารณารูปแบบโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ (Syntactic Configuration) หรือลักษณะทางอรรถศาสตร์ (Semantic feature) ร่วมกับบทบาทของไวยากรณ์กราก (Case Grammar Roles)

2. คำที่สื่อถึงความสามารถ ความเป็นไปได้ และการอนุญาตในภาษาไทย

นววรรณ พันธุเมธา (2553, 47-48, 71-72) กล่าวว่า คำในภาษาไทยที่สื่อถึงความสามารถ ได้แก่ 1) คำกริยาแสดงสภาพหรืออาการ ได้แก่ คำว่า “ได้” “เป็น” และ “ไหว” 2) คำกริยาแสดงอาการชนิดบอกทิศทางที่ไม่ได้มุ่งแสดงการเคลื่อนที่ ซึ่งสื่อความหมายว่า “สามารถทำกริยาได้” ได้แก่ คำว่า “ออก” เช่น ยิ้มออก ส่วนคำที่สื่อถึงความเป็นไปได้ ได้แก่ คำบอกความเห็น¹ ที่แสดงความเห็นของผู้พูดเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของกริยา ได้แก่ คำว่า “ต้อง” “ย่อม” “น่า” “อาจ” “ควร” และ “คง” คำบอกความเห็นเหล่านี้มักใช้กับคำว่า “จะ”² สำหรับคำที่ใช้สื่อการอนุญาต แนะนำ สั่งและชักชวน ได้แก่ คำเสริม³ ประเภทคำบอกมาลา ซึ่งช่วยแสดงเจตนาและท่าทีของผู้พูด และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง เช่น “สิ” และ “นะ” เป็นต้น

¹ เป็นคำที่อยู่ในหมวดคำขยาย ประเภทคำขยายกริยา ทำหน้าที่แสดงความเห็นของผู้พูด

² “ด้วยเหตุที่ “จะ” ใช้แสดงเหตุการณ์ที่ยังมิได้เกิดขึ้น จึงมักจะใช้กับคำที่แสดงความคิดเห็นทั้งหลาย เช่น เขาน่าจะไป นั่นก็คือ เหตุการณ์นั้นๆ ยังมีได้เกิดขึ้นแต่เป็นเพียงการคาดคะเนของผู้พูด” (นววรรณ พันธุเมธา, 2553, 67)

³ คำเสริมมี 3 ประเภท คือ 1. คำบอกมาลา 2. คำบอกกราม 3. คำบอกสถานภาพ (นววรรณ พันธุเมธา, 2553, 116)

Iwasaki and Ingkaphirom (2005, 349-357) อธิบายว่า ในภาษาไทย ใช้ Potential constructions หรือ ประโยคที่สื่อความหมายถึงความเป็นไปได้ การอนุญาต ความสามารถ และความพร้อมหรือความแข็งแกร่งของร่างกายและจิตใจ ซึ่งมีอยู่ 2 ประเภทหลัก คือ 1) **Auxiliary Potential** ซึ่งจะใช้คำกริยาช่วย “เป็น” และ “ไหว” เพื่อแสดงถึงความสามารถ คล้ายกับคำอธิบายของนวนิยายพันธุ์เมธา แต่มีการอธิบายเพิ่มเติมว่า “เป็น” จะเจาะจงถึงความสามารถจากการฝึกฝน เช่น *ทิพย์เล่นดนตรีไทยเป็น* รวมทั้งนิสัยกินอาหาร ส่วน “ไหว” นั้นใช้เพื่อแสดงว่าร่างกายและจิตใจอยู่ในภาวะที่กิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้นได้ เช่น *เดินต่อไหว* 2) **Resultative Potential** คือ ประโยคที่สื่อโดยการบอกผล หมายถึง ประโยคที่แยกเหตุการณ์หนึ่งออกเป็นสองส่วน คือ การกระทำตั้งต้นและผลที่คาดหวังไว้ โดยประกอบด้วยคำกริยาหลักและกริยาบอกผล⁴ เช่น *เขายกกระเป๋าขึ้น* (ยก คือกริยาหลัก / ขึ้น คือกริยาบอกผล) นอกจากนี้ประโยค Resultative Potential ยังแสดงถึงการใช้อุปลักษณ์ต่างๆ (metaphors) เช่น *ตอนแรกพูดไม่ออก* คำว่า “ออก” มีความหมายว่า “เคลื่อนออกจาก” แสดงอุปลักษณ์ว่า คำพูดไม่เคลื่อนที่ออกจากปาก (ไม่อาจพูดได้) (กาจบัณฑิต วงศ์ศรี, 2547,41)

3. ทฤษฎีไวยากรณ์การกร (Case Grammar Theory)

ทฤษฎีการกรทฤษฎีแรกที่อธิบายไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ คือ ไวยากรณ์การกรของฟิลล์มอร์ (Fillmorean Case Grammar) ทฤษฎีนี้อธิบายถึงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์และความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ของประโยคในเวลาเดียวกัน (Fillmore, 1968) ทั้งนี้ คุก (Cook, 1989) กล่าวว่าไวยากรณ์การกรอธิบายถึงรูปแบบประโยคในด้านของภาคแสดง (Predicate) กับกรกรต่างๆ เช่น ผู้ทำ (Agent) ผู้ถูกกระทำ (Object) สถานที่ (Location) เป็นต้น และ คุก (Cook) ยังกล่าวถึงรูปแบบไวยากรณ์การกรที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมว่ามี 7 แบบด้วยกัน ได้แก่ ไวยากรณ์การกรของฟิลล์มอร์ (Fillmore) ที่คิดค้นในปี 1968 และปี 1971 ไวยากรณ์การกรของเชฟ (Chafe) ที่คิดค้นในปี 1970 ไวยากรณ์การกรของแอนเดอร์สัน (Anderson) ที่คิดค้นในปี 1971 ไวยากรณ์การกร: ความสัมพันธ์ของใจความหลักของกรับเบอร์ (The Thematic Relations of Grubber) ที่คิดค้นในปี 1965 และแจ๊คเคนดอฟ (Jackendoff) ที่คิดค้นในปี 1972 ไวยากรณ์การกร: ทฤษฎีการกรในการวิเคราะห์ไวยากรณ์แทกมีนิค (Case Theory in Tagmemic Analysis) ของ

⁴ ข้อมูลเพิ่มเติมโดยละเอียดใน (Iwasaki and Ingkaphirom, 2005, 239-242)

ไพค์และไพค์ (Pike and Pike) ที่คิดค้นในปี 1977 และแบบไวอากรณการก (The Matrix Model) ของคูก (Cook) ที่คิดค้นในปี 1979

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าวโดยหลักแล้วต้องมีความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้

1) โครงสร้างทางตรรกะวิทยา (Logical Structure) ของประโยค คือ ส่วนที่เสนอความหมายของประโยค ในการวิเคราะห์ความหมายนั้นต้องแยกส่วนสำคัญของประโยคคือประพจน์ (Proposition) ที่ประกอบด้วยคำกริยา 1 คำ กับ นามวลีบ่งการก 1 นามวลีหรือมากกว่า ออกจากส่วนที่ไม่สำคัญคือ ทักษณภาวะ ซึ่งเกี่ยวกับกาล (Tense) การณ์ลักษณะ (Aspect) มาลา (Mood) การปฏิเสธ (Negation) และการถาม (Question)

2) การก (Case) โครงสร้างทางตรรกะวิทยาจะแสดงบทบาทการก (Case Role) คำนามในประโยคจะถูกกำหนดบทบาทโดยคำกริยา บทบาทการกต่างๆ มีดังนี้

ตาราง 1

บทบาทการกที่กำหนดโดยคำกริยาประเภทต่างๆ

การก	ประเภทคำกริยาที่กำหนด	ตัวอย่าง
ผู้กระทำ (Agent)	คำกริยาแสดงการกระทำ (Action verb)	<u>Mary</u> shows Bob the book.
ผู้ประสบ (Experiencer)	คำกริยารับรู้สภาพ (Experiential verb)	<u>Lucy</u> appreciates good books.
ผู้รับประโยชน์ (Benefactive)	คำกริยาทำประโยชน์ (Benefactive verb)	<u>Sam</u> owns two cars.
ผู้ถูกกระทำ (Object)	เกิดร่วมกับคำกริยาทุกประเภท	Lucy hits her <u>dog</u> .
สถานที่ (Locative)	คำกริยาแสดงสถานที่ (Locative verb)	I'll meet you in <u>Khartoum</u> .

การกผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ถือเป็นกรกหลัก (Primary case) ซึ่งก่อให้เกิดคำกริยาประเภทพื้นฐาน ขณะที่กรกอื่นๆ ถือเป็นกรกรอง (Secondary case)

3) ประเภทของคำกริยา (Verb Type) ซึ่งมีทั้งสิ้นหกประเภท

ตาราง 2

ประเภทของคำกริยา (Verb Type)

ประเภทคำกริยา	เหตุการณ์	ตัวอย่าง
1. แสดงการกระทำ (Action verb)	มีผู้กระทำใช้แรงกำลังเคลื่อนไหวและในประโยคคำสั่ง	kill, carry
2. แสดงกระบวนการ (Process verb)	มีการใช้กำลัง มีการเคลื่อนที่แต่ไม่มีผู้กระทำ (Non-agentive) และมีการณ์ลักษณะต่อเนื่อง	grow, become
3. แสดงสภาพ (State verb)	แสดงสภาพ หรือสถานะของเหตุการณ์	be, cost
4. รับรู้สภาพ (Experiential verb)	ใช้การรับรู้ประสบการณ์กับผู้กระทำ แสดงอารมณ์ความรู้สึก และความนึกคิด หรือ การติดต่อสื่อสาร	tell, study
5. ทำประโยชน์ (Benefactive verb)	ใช้การรับรู้ประโยชน์ร่วมกับผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ แสดงการครอบครอง หรือการส่งมอบทรัพย์สิน	held, acquire
6. แสดงสถานที่ (Locative verb)	ใช้การสถานที่ร่วมกับผู้กระทำ และผู้ถูกกระทำ เกี่ยวข้องกับทิศทางและสถานที่	face, run, put

คำกริยาพื้นฐานสามประเภทแรก (1-3) จะใช้เพียงการกผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ส่วนประเภทคำกริยาที่เหลือจะใช้การกอื่นๆ ร่วมกับการกผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ส่วนกรอบการ (Case frame) เป็นสิ่งที่กำหนดการปรากฏของคำกริยาแต่ละประเภท คำกริยาหนึ่งคำจะปรากฏในกรอบการได้เพียงหนึ่งกรอบเท่านั้น (Mohr, 1994)

4. ทฤษฎีไวยากรณ์ระบบหน้าที่ (Systemic Functional Linguistics)

หลักสำคัญของทฤษฎีนี้ คือ การทำความเข้าใจบริบทสถานการณ์ การใช้ภาษาผ่านทำเนียบภาษา (Register) ในมิติของ 1) ขอบเขตสัมพันธ์สาร (Field) คือ หัวข้อที่พูดถึง โดยวิเคราะห์ในระดับความหมายของวาทกรรม หน้าที่ด้านความคิด (Ideational) ที่แสดงความนึกคิดหรือประสบการณ์ 2) ความสัมพันธ์ของผู้สื่อสาร (Tenor) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด ระดับความสนิทสนม ความอาวุโส และอำนาจ 3) แบบวิธีสัมพันธ์สาร (Mode) หมายถึง ลักษณะหรือวิธีการที่ใช้สื่อสารนั้นและวิธีการที่ใช้เหมาะสมกับลักษณะหรือประเภท (Genre) ของตัวบทอย่างไร วิเคราะห์ในระดับความหมายของวาทกรรม คือ ความเรียง (Textual) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่แสดงการใช้ภาษาเพื่อสร้างสรรค์งานเขียน หรือการพูด (Egins,

5. ทฤษฎีการแปลแบบตีความ (Interpretive theory) และแนวทางการแปลตามทฤษฎีวิัจจนกรรม (Speech act theory)

ทฤษฎีการแปลแบบตีความที่มีมาจากแนวคิดของ Lederer (จิระพรรษ์ บุญเกียรติ และคณะ, ผู้แปล 2540, 1-43) ซึ่งเสนอว่า การแปลคือการถ่ายทอดความหมายไม่ใช่การถ่ายทอดภาษา นักแปลต้องทำความเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อในระดับวาทกรรมซึ่งกำหนดโดยบริบทและนำความหมายระดับวาทกรรมที่เข้าใจมาถ่ายทอดด้วยรูปแบบภาษาปลายทาง ในการถ่ายทอดความหมายนักแปลต้องผละออกจากรูปแบบของภาษาต้นฉบับและไม่ยึดติดกับรูปคำ สำหรับแนวทางทางการแปลตามทฤษฎีวิัจจนกรรมนั้นเป็นการศึกษาคำกล่าวหรือถ้อยคำในฐานะที่เป็นการกระทำอย่างหนึ่ง โดยมุ่งศึกษาหน้าที่ของคำกริยาที่ก่อให้เกิดการกระทำ และศึกษาคำบ่งเจตนาในคำพูดนั้น ไม่ได้มุ่งศึกษาประเภทของประโยค แต่มุ่งศึกษาการกระทำขณะกล่าวถ้อยคำนั้นเป็นหลัก ทฤษฎีนี้นำมาใช้ในการสอนแปลเพื่อแก้ปัญหาในการแปลที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้แปลไม่ทราบหน้าที่ของคำกล่าวและถ้อยคำ ดังนั้นในการแปล ผู้แปลจึงต้องหาและทำความเข้าใจคำบ่งชี้เจตนาของผู้พูดในตัวบทให้ได้ ทั้งยังต้องคำนึงถึงวัจนกรรมอ้อม คือ คำกล่าวที่ผู้พูดไม่แสดงเจตนาออกมาโดยตรง แต่แฝงเจตนาของตนไว้ โดยใช้รูปภาษาหนึ่งเพื่อสื่อความอีกอย่างหนึ่ง (วรรณภา แสงอร่ามเรือง, 2552, 45-54)

6. งานวิจัยเรื่อง Modal Verbs: A Case Grammar Analysis

Mohr (1994) ได้ศึกษาการใช้ไวยากรณ์การกเพื่อแบ่งความหมายของคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะในภาษาอังกฤษและพบว่า Can นั้นสื่อถึง 3 ความหมายหลัก คือ ความเป็นไปได้ตามสมมติฐาน การอนุญาต และความสามารถ (ซึ่งจะแทนด้วย CAN 1, CAN 2 และ CAN 3 ตามลำดับ) และอาจแบ่งและบ่งชี้ความหมายที่กำกวมของ Can ให้ชัดเจนได้โดยใช้ไวยากรณ์การกวิเคราะห์คำกริยาหลักที่เกิดร่วมกับ Can โดยพิจารณาประเภทคำกริยาและกรอบการก⁵ ของคำกริยา ร่วมกับ

⁵ ตัวย่อ A = Agent (การกผู้กระทำ) O = Object (การกผู้ถูกกระทำ) Os = Object with state verb (การกผู้ถูกกระทำที่เกิดกับคำกริยาแสดงสภาพ) E = Experiencer (การกผู้ประสบ) B = Benefactive (การกผู้รับประโยชน์) L = Locative (การกสถานที่) del = deleted role (การกที่ลบทิ้ง) Lex = Lexicalized คือ คำนามและคำกริยามีรูปเหมือนกัน เช่น to walk = do a walk

ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ โดยอาศัยการตีความจากบริบทร่วมด้วยในกรณีที่น่าจะ
ทั้งสองไม่เพียงพอในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยมีดังนี้

1) คำกริยาแสดงทัศนภาวะ Can ในความหมายที่ไม่กำกวม⁶ Can ที่สื่อถึงความเป็นไปได้ตามสมมติฐาน (CAN1) นั้นจะปรากฏร่วมกับคำกริยาพื้นฐานครบทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ คำกริยาแสดงสภาพ แสดงกระบวนการ และแสดงการกระทำ และเกิดร่วมกับคำกริยาการรับรู้สภาพ การทำประโยชน์ และการแสดงสถานที่ ขณะที่ CAN2 และ CAN3 จะเกิดร่วมกับคำกริยาแสดงการกระทำเท่านั้น จึงสรุปได้ว่า Can ที่ปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงสภาพและคำกริยาแสดงกระบวนการจะเป็น CAN1 เท่านั้น ซึ่งไม่มีความกำกวมเมื่อจำแนกความหมายของ Can (ตัวอย่างต่อไปนี้จะแสดงการพิจารณา Can กับกรอการต่างๆ)

ตัวอย่าง CAN 1 ที่ใช้กับคำกริยาแสดงสภาพ (State verb)

- CAN1 + OsOs CAN1 กับคำกริยาแสดงสภาพพื้นฐาน (Basic State Verb) ที่มีกรกรผู้ถูกกระทำ 2 ตำแหน่ง เช่น The fire ant ... can be a serious health menace to human who are allergic to venom, Blasingame said. [be = state v. / the fire ant = object / a serious human health menace... = object] (Mohr, 1994, 39)

2) คำกริยาแสดงทัศนภาวะCan ในความหมายที่กำกวม Can ที่ปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการกระทำนั้นจะมีความหมายที่กำกวม เนื่องจาก Can ในความหมายหลักทั้ง 3 จะปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการกระทำทั้งสิ้น ส่วนใหญ่จะมีความกำกวมระหว่างความหมายของ CAN1 (ความเป็นไปได้) และ CAN 3 (ความสามารถ) ดังนั้นในการจำแนกจึงต้องพึ่งบริบทและลักษณะทางวากยสัมพันธ์ร่วมด้วย หากบริบทเกี่ยวข้องกับศักยภาพหรือความสามารถทางด้านร่างกาย Can จะสื่อถึงความสามารถ (CAN3) และหากบริบทบ่งบอกถึงการอนุญาตหรือแสดงอำนาจ (Authority) ของผู้พูดให้เห็นเป็นนัย Can จะสื่อถึงการอนุญาต (CAN2) ส่วนในทางวากยสัมพันธ์พบว่ากรณีลักษณะสมบูรณ์ (Perfective) จะปรากฏในประโยคที่มี CAN1 แต่ไม่ปรากฏในประโยคที่มี CAN2 และ CAN3 และประโยคที่มี CAN2 นั้นจะกล่าวถึงเหตุการณ์ในอนาคตเท่านั้น ส่วน Can ที่ปรากฏในโครงสร้าง

⁶ ศึกษาข้อมูลและตัวอย่างโดยละเอียดได้ที่ Mohr, Robert William Augustus.(1994). *Modal Verbs: A Case Grammar Analysis*. Ph.D. Dissertation. Georgetown University.

กรรมวาจก (Passive Voice) จะเป็น CAN1 ทั้งนี้จะไม่พบ CAN2 ในประโยคกรรมวาจกเพราะการขออนุญาต การอนุญาต และการแนะนำ ต้องมีผู้กระทำเสมอ ส่วน CAN3 นั้นไม่พบในประโยคกรรมวาจกเช่นกัน เพราะการใช้ประโยคกรรมวาจกเป็นการลดบทบาทผู้กระทำ ดังนั้นประโยคที่มี CAN3 จะเกิดร่วมกับคำกริยาแสดงการกระทำเป็นหลัก คือมีผู้กระทำเสมอ เช่น

- CAN + A*BO/A=B Can กับคำกริยาแสดงการกระทำในความหมายของการทำประโยชน์ (Action Benefactive Verb) ซึ่งมีกรกที่เป็นทั้งผู้ทำและผู้รับประโยชน์ประกอบกับการถูกผู้ถูกกระทำ เช่น Matching funds can be obtained for procurement of such items as radios, sirens and rescue trucks, he said. [obtain = action benefactive v. / ผู้กระทำของกรรมวาจกที่ถูกละไว้ = agent, experiencer / matching funds = object] (Mohr, 1994, 46) Can ในประโยคนี้มีความกำกวมระหว่าง CAN1 กับ CAN3 แต่การใช้กรรมวาจกซึ่งเป็นการลดบทบาทผู้ทำ ทำให้มีแนวโน้มที่จะบ่งชี้ว่า Can สื่อถึง CAN1

การศึกษามผลงานเกี่ยวกับคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can นั้นมีความสำคัญต่องานวิจัยเป็นอย่างยิ่งเพราะช่วยให้เข้าใจความหมายของ Can ในภาษาอังกฤษซึ่งมีความซับซ้อน และเข้าใจความแตกต่างทางโครงสร้างภาษาระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทยในการสื่อความหมายถึงความเป็นไปได้ การอนุญาต และความสามารถได้อย่างถ่องแท้ สำหรับงานวิจัยนี้ทฤษฎีไวยากรณ์การกเป็นทฤษฎีหนึ่งที่สำคัญยิ่ง เนื่องจากได้นำมาใช้ในการบ่งชี้การกของประโยคเพื่อจำแนกความหมายของ Can ทั้งยังนำไปใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการศึกษาและทบทวนงานวิจัยที่ใช้ไวยากรณ์การกจำแนกความหมายของ Can เรื่อง Modal Verbs: A Case Grammar Analysis โดย Mohr (1994) ซึ่งนำมาเป็นเกณฑ์การจำแนกความหมายของ Can ในงานวิจัยนี้ และยังคงต้องศึกษาทบทวนผลงานด้านภาษาศาสตร์ อันได้แก่ ระบบไวยากรณ์เชิงหน้าที่ซึ่งจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ไวยากรณ์ของประโยคภาษาอังกฤษว่าช่วยให้ความหมายของ Can นั้นเด่นชัดขึ้นได้อย่างไร นอกจากนี้ ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบประโยคแปลภาษาไทยกับประโยคภาษาอังกฤษที่มีการใช้คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can ยังต้องศึกษาและทบทวนทฤษฎีการแปล ได้แก่ ทฤษฎีวิัจจนกรรมและทฤษฎีการแปลแบบตีความ เพื่อให้การวิเคราะห์นั้นเป็นระบบและมีความถูกต้องมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่ช่วยระบุความหมายของคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can และ Cannot หรือ Can't ซึ่งมีความซับซ้อนและกำกวมได้
2. เพื่อศึกษาหาแนวทางและกลวิธีการถ่ายถอดมโนทัศน์ที่สื่อโดยคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can และ Cannot หรือ Can't ในภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทยที่สื่อความหมายได้อย่างมีสมมูลภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ศึกษาวิจัยนี้เป็นคลังข้อมูลเทียบบทจากตัวบทวรรณกรรม 2 เรื่อง คือ *Harry Potter and the Chamber of Secrets* (Rowling, J.K., 1999) ซึ่งมีขนาด 94,663 คำ และ *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban* (Rowling, J.K., 1999) ซึ่งมีขนาด 120,267 คำ เขียนโดย J.K. Rowling และฉบับแปลภาษาไทย คือ *แฮร์รี่ พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ* แปลโดย สุมาลี บำรุงสุข (โรว์ลิ่ง, เจ.เค., 2543) และ *แฮร์รี่ พอตเตอร์กับนักโทษแห่งอัซคาบัน* แปลโดย วลีพร หวังช่อกุล (โรว์ลิ่ง, เจ.เค., 2543) ซึ่งมีขนาด 23,613 คำและ 30,193 คำ ตามลำดับ ผู้วิจัยใช้ตัวบทที่มีผู้แปลคนละคน เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ และได้ข้อมูลที่แตกต่างหลากหลาย งานวิจัยนี้ใช้วิธีการของภาษาศาสตร์คลังข้อมูลในการสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติด้วยโปรแกรม ParaConc ขั้นตอนในการวิจัยคือ 1) นำคลังข้อมูลเทียบบท (parallel Corpus) ข้างต้นซึ่งเป็นคลังข้อมูลสำเร็จรูปที่เป็น plain text file (.txt) มาตรวจสอบการจัดเรียงอีกครั้งให้หน่วยประโยคทั้งสองภาษาเท่ากัน 2) สืบค้นข้อมูลโดยคัดเฉพาะประโยคที่มี Can, Cannot และ Can't ด้วยโปรแกรม ParaConc 3) วิเคราะห์และจำแนกความหมายของ Can ในภาษาอังกฤษ โดยใช้เกณฑ์ต่างๆ ที่เหมาะสม 4) นำประโยค Can ที่จำแนกความหมายแล้วมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประโยคแปลภาษาไทย เพื่อหากวิธีการถ่ายถอดความหมาย พร้อมทั้งศึกษาสมมูลภาพในการแปลคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ช่วยระบุความหมายของคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can

การศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่ช่วยระบุความหมายของคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can ซึ่งมีผู้ศึกษาวิจัยเอาไว้แล้ว เป็นการนำปัจจัยเหล่านั้นมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อจำแนกความหมายของ Can ที่ปรากฏในตัวบทที่ใช้ในงานวิจัยนี้ โดยพบว่าปัจจัยดังกล่าวช่วยในการระบุความหมายของ Can ให้ชัดเจนขึ้นได้จริง

ปัจจัยต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อจำแนกความหมายของ Can แบ่งออกเป็น 4 ประเภทหลักๆ ตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านประเภทคำกริยา (Verb Type) ที่ปรากฏร่วมกับ Can ดังที่ได้นำเกณฑ์การจำแนกคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can โดยใช้ไวยากรณ์การกร (Case Grammar) ของ Mohr (1994) มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ความหมายของ Can พบว่าประเภทของคำกริยา (ดูตาราง 2) ที่ปรากฏร่วมกับ Can นั้นเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งสามารถใช้จำแนกความหมายหรือจำกัดความหมายของ Can ให้แคบลงในเบื้องต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือในตัวบทปกติทั่วไป คำกริยาแสดงทัศนภาวะ Can ที่ปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงสภาพและคำกริยาแสดงกระบวนการจะสื่อถึงความเป็นไปได้เท่านั้น ซึ่งกรณีนี้จะไม่มีความกำกวมเมื่อจำแนกความหมายของ Can เพราะคำกริยาแสดงกระบวนการจะไม่เกี่ยวข้องกับกรกระทำอันเกิดจากกิจกรรมทางร่างกาย และเป็นกริยาที่ไม่มีผู้กระทำ (Agent) ซึ่งเป็นผู้กระทำกิจกรรมนั้น ทั้งนี้คำกริยาที่ปรากฏร่วมกับ Can ในทุกๆ ความหมายได้คือคำกริยาประเภทแสดงการกระทำ ซึ่งค่อนข้างซับซ้อนและกำกวม ดังนั้นในการจำแนกความหมายของ Can จึงต้องอาศัยปัจจัยอื่นๆ ร่วมด้วย อย่างไรก็ตาม หากคำกริยาประเภทแสดงการกระทำที่ปรากฏร่วมกับ Can จะแสดงให้เห็นว่าเป็นการกระทำกิจกรรมทางร่างกายอย่างเด่นชัด และในกรณีนี้ Can มักจะสื่อถึงความสามารถ

1.2 ปัจจัยด้านวาก (Voice) คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can ที่ปรากฏในกรรมวาก (Passive Voice) จะสื่อถึงความเป็นไปได้ เนื่องจากการใช้ประโยคกรรมวากเป็นการเปลี่ยนที่จะระบุถึงผู้กระทำ จึงไม่พบ Can ในรูปกรรมวากในขอบเขตความหมายที่สื่อถึงการอนุญาต เพราะการขออนุญาต การอนุญาต และการแนะนำ ต้องมีผู้กระทำคือผู้ขออนุญาต ผู้อนุญาตและผู้แนะนำเสมอ นอกจากนี้ยังไม่มีพบ Can ในรูปกรรมวากในความหมายที่สื่อถึงความสามารถด้วย เนื่องจากประโยคกรรมวากเป็นการลดบทบาทผู้กระทำ ดังนั้นในประโยคที่ Can สื่อถึงความสามารถหรือศักยภาพในการกระทำบางสิ่งบางอย่าง Can จะเกิดร่วมกับคำกริยาแสดงการกระทำเป็นหลัก จึงจำเป็นต้องมีผู้กระทำเสมอ กล่าวคือ มีประธานที่เป็นสิ่งมีชีวิต (หรือสิ่งไม่มีชีวิตที่ใช้ในความหมายเทียบเท่ากับสิ่งมีชีวิต)

1.3 ปัจจัยด้านการณ์ลักษณะ (Aspect) Can ที่มีรูปการณ์ลักษณะสมบูรณ์ (Perfective) จะสื่อความหมายถึงความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ ดังนั้น

Can ลักษณะนี้จึงปรากฏในประโยคที่ Can สื่อถึงความเป็นไปได้ แต่จะไม่พบ Can ที่มีรูปการณั้ลักษณะสมบูรณ์ในประโยคที่สื่อถึงการอนุญาตและความสามารถ นอกจากนี้ประโยคที่ Can สื่อความหมายในขอบเขตของการอนุญาตจะกล่าวถึงเหตุการณ์ในอนาคตเท่านั้น เนื่องจากการขออนุญาตและการแนะนำสื่อถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และมักปรากฏในบริบทที่เป็นการพูด

1.4 ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านบริบท ในการวิเคราะห์ความหมายของ Can จะต้องพิจารณาบริบทแวดล้อมรวมถึงบริบทที่เป็นภูมิหลังของเรื่องร่วมด้วย ในกรณีของบริบทแวดล้อมอาจทำได้โดยพิจารณาเนื้อความในประโยคและประโยครอบๆ ว่ามีใจความที่มุ่งเน้นประธานของประโยค (Subject-oriented) หรือกล่าวถึงเหตุการณ์ทั่วไป หากมุ่งเน้นที่กิจกรรมทางร่างกายและศักยภาพของประธาน Can จะมีแนวโน้มว่าสื่อถึงความสามารถมากกว่าความหมายอื่น และยังอาจตีความว่าบริบทนั้นๆ ช่วยสื่อถึงความหมายใดของ Can โดยพิจารณาจากวงศัพท์ในประโยค เช่น หากบริบทมีคำที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพ หรือกิจกรรมทางร่างกาย เช่น power carry และ hit ในกรณีนี้ความหมายของ Can ที่สื่อถึงความสามารถจะมีน้ำหนักมากขึ้น หากบริบทนั้นสื่อถึงการอนุญาต หรือแสดงอำนาจ (Authority) ของผู้พูดให้เห็นเป็นนัย และมีคำที่แสดงถึงอำนาจ เช่น ministry senior authority และ allow ความหมายของ Can ที่สื่อถึงการอนุญาตจะเด่นชัดขึ้น

ในด้านของบริบทที่เป็นภูมิหลังของเรื่องนั้นทำให้ทราบถึงความเป็นมาที่อาจเกี่ยวข้องกับความสามารถพิเศษหรือศักยภาพของตัวละคร ซึ่งอาจนำมาเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ความหมายของ Can ที่เกี่ยวกับการกระทำของประธานในประโยคได้ และบริบทภูมิหลังยังบ่งบอกถึงความสัมพันธ์ของตัวละครในเชิงอำนาจ เช่น ระหว่างอาจารย์กับศิษย์ เจ้านายกับลูกน้อง เป็นต้น ซึ่งเมื่อนำมาร่วมพิจารณาความหมายของ Can แล้ว หากผู้พูดมีอำนาจเหนือกว่าผู้ฟัง ความหมายของ Can ที่สื่อถึงการอนุญาตจะเด่นชัดขึ้น (2) **ปัจจัยด้านตัวบท (Text Type)** เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความหมายของ Can เนื่องจากตัวบทนำมาวิจัยเป็นตัวบทนวนิยายแฟนตาซี ไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง จึงมีการใช้คำกริยาแสดงสภาพ ซึ่งปกติจะปรากฏร่วมกับ Can ที่สื่อถึงความเป็นไปได้เท่านั้น ในประโยคที่ Can นั้นสื่อถึงความสามารถ เช่น ในประโยค *'Hearing voices no one else can hear isn't a good sign, even in the wizarding world.'*

(*Harry Potter and the Chamber of Secrets*, p.145) ที่กล่าวถึงการได้ยินเสียงตัวบาซิลิสก์ ซึ่งไม่ใช่ “การได้ยิน” ตามธรรมชาติของมนุษย์ hear เป็นคำกริยาแสดงสภาพที่เกี่ยวกับการรับรู้ ซึ่งจะเกิดร่วมกับ Can ที่สื่อถึงความเป็นไปได้ เนื่องจากเป็นวรรณกรรมแฟนตาซี hear ในที่นี้จึงเป็น “ความสามารถพิเศษ” ที่คนอื่น ๆ (no one else) หรือมนุษย์ทั่วไปไม่มี เพราะไม่ใช่ความสามารถของคนทั่วไปที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

2. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ และการจำแนกความหมายของคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can

ข้อมูลในตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าประเภทของคำกริยานั้นช่วยบอกความหมายของ Can ได้ในเบื้องต้น หรือช่วยจำกัดความหมายให้แคบลงได้ เช่น หาก Can เกิดกับคำกริยาแสดงกระบวนการหรือแสดงสภาพ Can จะสื่อถึงความเป็นไปได้ และหากมีการกระทำเป็นสิ่งมีชีวิต Can มักจะสื่อถึงความสามารถ

ตัวอย่าง คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can ที่สื่อถึงความเป็นไปได้

‘But I’m not Muggle – born – how can I be in danger from the Chamber?’ (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*, p. 178)

ตาราง 3

จำนวนประเภทคำกริยาที่พบในแต่ละความหมายของคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can

ประเภทคำกริยา	คำกริยาแสดงการกระทำ	คำกริยาแสดงสภาพ	คำกริยาแสดงกระบวนการ	รวม
Can ที่มี ความหมายบ่งชี้ ความเป็นไปได้	67 (48.9%)	59 (43.07%)	11 (8.03%)	137

Can ที่มี ความหมายบ่งชี้ การอนุญาต	88 (100%)	-	-	88
Can ที่มี ความหมายบ่งชี้ ความสามารถ	123 (97.62%)	3 (2.38%)	-	126
Can ที่มี ความหมายกำกวม	1 (100%)	-	-	1
Can ที่ระบุ ความหมายไม่ได้	4 (100%)	-	-	4
รวม	283 (79.49%)	62 (17.41%)	11 (3.09%)	356

Can ที่สื่อถึงความเป็นไปได้กับคำกริยาแสดงสภาพ มักไม่กำกวม เพราะคำกริยานี้ไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางร่างกายและไม่มีการกผู้กระทำ ดังนั้นจึงไม่อาจตีความว่าสื่อถึงการอนุญาตและความสามารถ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางร่างกาย ในตัวอย่างนี้ be เป็นคำกริยาแสดงสภาพ ซึ่งมีรอบการก คือ Os ประธาน I นั้นเป็นการกผู้ถูกกระทำ (O) ภาคแสดง คือ in danger ... ซึ่งเป็นลักษณะสถานการณ์ ดังนั้นความหมายของ Can จึงตีความได้ว่า how it is possible that ... ซึ่งไม่ซับซ้อน

‘Harry Potter asks if he can help Dobby... (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*, p. 15)

Can ที่สื่อถึงความเป็นไปได้กับคำกริยาแสดงการกระทำ มักสื่อความหมายซับซ้อนและคาบเกี่ยวระหว่างความเป็นไปได้และความสามารถ help เป็นคำกริยาแสดงการกระทำในความหมายของการทำประโยชน์ มีรอบการก คือ ABO (O=B) มีผู้กระทำ คือ he และมี Dobby เป็นผู้ถูกกระทำและผู้รับผลประโยชน์ในเวลาเดียวกัน Can นั้นอาจตีความได้ว่า “แฮร์รี่มีศักยภาพที่จะช่วยต๊อบบี้ได้” หรือ “เป็นไปได้ว่าแฮร์รี่จะช่วยต๊อบบี้ได้” ผู้วิจัยสรุปว่า Can นี้สื่อถึงความเป็นไปได้เพราะ 1) บริบทแวดล้อมมิได้กล่าวถึงการกระทำทางร่างกายที่เด่นชัด 2) บริบทภูมิหลังของเรื่องขยายความให้เข้าใจว่า ต๊อบบี้ถูกเลี้ยงไว้เป็นทาสและจะไม่ได้รับการปลดปล่อยจนกว่าเจ้านายจะมอบเสื้อผ้าให้ ดังนั้นถึงแฮร์รี่จะมี “ความสามารถ” ในการใช้เวทมนตร์ก็เป็นไปไม่ได้ที่จะช่วยปลดปล่อยต๊อบบี้

ตัวอย่าง คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can ที่สื่อถึงการอนุญาต

ประเภทของคำกริยาที่มักเกิดร่วมกับ Can ในความหมายนี้ คือ คำกริยาแสดงการกระทำ

'Kindly wait outside while I have a quick word with Miss Granger about her timetable, then we can go down to the feast together.' (*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*, p. 90)

ในตัวอย่างนี้ความหมายของ Can อาจคาบเกี่ยวระหว่างความเป็นไปได้และการอนุญาต เพราะ go เป็นคำกริยาแสดงการกระทำ ในความหมายเกี่ยวกับสถานที่ มีกรอบการก คือ AOL มี We เป็นผู้กระทำและเป็นผู้ถูกกระทำในเวลาเดียวกัน และ “down to the feast...” เป็นการกสถานที่ แต่ Can มีแนวโน้มว่าสื่อถึงการอนุญาตมากกว่า เพราะ 1) มีประธาน “We” (inclusive) พุทรวมถึงพวกเรา ที่มักจะบอกการเสนอแนะ แนะนำหรือชักชวน ซึ่งรวมอยู่ในขอบเขตความหมายของการอนุญาต 2) ลักษณะการใช้ภาษาาระหว่างศาสตราจารย์มักกอนนาเกิ้ลและแฮร์รี่ ในบริบทต่างๆ ซึ่งบอกถึงสถานะที่ต่ำกว่าของแฮร์รี่และบ่งบอกถึงอำนาจของผู้พูดคืออาจารย์ในการตัดสินใจทำสิ่งต่างๆ นั้นทำให้ความหมายของการอนุญาตชัดเจนขึ้น

ตัวอย่าง คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can ที่สื่อถึงความสามารถ

'They can carry immensely heavy loads, their tears have healing powers and they make highly faithful put.' (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*, p. 207)

ความสามารถจะเกี่ยวข้องการกระทำเสมอ โดยเฉพาะกิจกรรมทางร่างกาย ในตัวอย่างนี้ carry เป็นคำกริยาแสดงการกระทำ มีขอบเขตความหมายของผู้รับประโยชน์ มีกรอบการก คือ ABO และ Can นี้สื่อถึงความสามารถอย่างชัดเจน เพราะ 1) carry แสดงการกระทำที่เป็นรูปธรรมอย่างเด่นชัด และเป็นกิจกรรมทางร่างกายซึ่งแสดงศักยภาพของนกฟีนิกซ์ 2) บริบทวลี “immense heavy loads” บ่งบอกว่าการแบกของน้ำหนักมหาศาลต้องพึ่งศักยภาพของร่างกาย 3) คำว่า “power” บ่งบอกถึงความสามารถพิเศษของนกฟีนิกซ์

ตัวอย่าง คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can ที่มีความหมายกำกวม

'Right', and George said briskly, 'don't forget to wipe it after you've used it-' '-or anyone can read it.' Fred said warningly. (*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*, p. 193)

ในบริบทนี้เฟรนด์กับจอร์จกำลังสอนแฮร์รี่ใช้แผนที่ตัวกวาน ‘or anyone can read it’ อาจตีความว่ากล่าวถึงความสามารถในการอ่านก็ได้ เพราะถ้าลบแผนที่ที่ทั้งใครๆ ก็ “ไม่สามารถ” แต่ก็อาจตีความว่าแสดงถึงความเป็นไปได้ก็ได้เช่นกัน เพราะถ้าลบแผนที่คนอื่นๆ ก็ “ไม่มีทาง” อ่านได้

ตัวอย่าง คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can ที่ระบุความหมายไม่ได้

Can ในกรณีนี้เกิดขึ้นกับคำกริยา imagine ซึ่งพบทั้งหมด 4 ประโยค ซึ่งใช้กริยาดังกล่าวในลักษณะของการแสดงออกที่เป็นลักษณะเฉพาะ (Fixed Expression) เช่น “Can you imagine...” และ “you can imagine...” เป็นการพูดเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้พูด เช่น

‘Can you imagine me taking exams with this?’ he said to Harry, holding up his wand, which had just started whistling loudly. (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*, p. 284)

ในบริบทนี้ รอนกำลังบ่นกับแฮร์รี่ว่าไม้กายสิทธิ์ของเขาพัง และการสอบใช้ไม้กายสิทธิ์ก็ใกล้เข้ามาแล้ว “Can you imagine...” ในประโยคนี้หากจะตีความว่าบ่งชี้ถึงความสามารถ คือ รอนถามถึงความสามารถของแฮร์รี่ว่ามีศักยภาพที่จะจินตนาการตามที่รอนบอกได้หรือไม่ ก็ไม่น่าจะเป็นไปได้ หรือหากจะมองว่าบ่งชี้ความเป็นไปได้ คือ รอนถามว่าเป็นไปได้ไหมที่แฮร์รี่จะจินตนาการตามที่บอก ก็ไม่น่าจะเป็นไปได้เช่นกัน ดังนั้น Can อาจมีความหมายอื่นอีก และอาจแปลประโยคนี้ได้ว่า “ลองนึกดู...”

ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้ไวยากรณ์การวิเคราะหัจำแนกความหมายของ Can นั้นมีประโยชน์ในเบื้องต้น และช่วยจำกัดความหมายของ Can ให้แคบลงได้ แต่ยังไม่เพียงพอที่จะใช้จำแนกได้ในทุกๆ ประโยค โดยเฉพาะเมื่อ Can เกิดร่วมกับคำกริยาประเภทแสดงการกระทำ ซึ่งปรากฏในทุกความหมายของ Can จึงต้องใช้แนวทางดังกล่าวร่วมกับทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ข้างต้น และต้องพิจารณาถึงบริบทแวดล้อมและบริบทที่เป็นภูมิหลังของเรื่องด้วย

3. ผลการวิเคราะห์ทฤษฎีการถ่ายทอดมโนทัศน์ที่สื่อด้วยคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ทฤษฎีการถ่ายทอดมโนทัศน์ของคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can ในบทแปลภาษาไทยในแต่ละกลุ่มความหมาย เพื่อศึกษาว่าการถ่ายทอดมโนทัศน์ที่สื่อด้วย Can จากภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทยใช้ทฤษฎี

ได้บ้าง และการสื่อมนต์คนนั้นก็มีสมมูลภาพหรือไม่ อย่างไร

3.1 กลวิธีการถ่ายทอดมนต์คนที่สื่อด้วยคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can โดยมีการบ่งชี้ชัดเจนและมีสมมูลภาพ (Equivalence) ทาง ความหมาย

กลวิธีการถ่ายทอดมนต์คนที่สื่อด้วย Can มีความหลากหลายและถ่ายทอดได้ด้วยตัวบ่งชี้ต่างๆ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่าผู้แปลรักษามนต์คนที่สื่อด้วย Can ได้อย่างครบถ้วนและมีสมมูลภาพ ดังนี้

ตัวอย่าง

ความเป็นไปได้

- คำกริยาช่วย “ได้” (หน้าคำกริยา⁷)

“He’s got dark powers the rest of us can only dream of!” Pettigrew shouted shrilly. (*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*, p. 368)

“เขามีพลังมืดที่คนอื่นอย่างเราได้แค่ฝันถึง!” เพ็ตติกรูว์ ตะโกนเสียงแหลม (*แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับนักโทษแห่งอัซคาบัน*, น. 438)

- คำบอกความเห็น

คำว่า “คง” แสดงการคาดคะเนความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ คำว่า “อาจ” แสดงถึงความเป็นไปได้ว่ามีโอกาสเกิดขึ้น และคำว่า “น่า” หรือ “น่าจะ” แสดงความเป็นไปได้โดยพิจารณาจากสภาพการณ์ ส่วนคำว่า “ต้อง” แสดงความเชื่อมั่นว่าเหตุการณ์นั้นมีความเป็นไปได้

“Can’t hurt to have a poke around,” said Harry, dropping his bag and getting to his hands and knees so that he could crawl along, searching for clues. (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*, p. 154)

“คงไม่เป็นไรถ้าจะดูอะไรสักหน่อย” แฮร์รี่พูด เขาวางกระเป๋านักเรียนลง และคุกเข่าคลานบนพื้นเพื่อหาร่องรอย (*แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับห้องแห่งความลับ*, น. 189)

“Books can be misleading,” said Lockhart delicately. (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*, p. 297)

“หนังสืออาจทำให้เข้าใจผิดกันได้” ล็อกฮาร์ทบอกอย่างระมัดระวัง (*แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับห้องแห่งความลับ*, น. 356)

⁷ มนต์ชัย เดชงพิพัฒน์สกุล และ กิตติมา อินทรมพรรษ์ (2553) กล่าวว่า “ได้” ที่ปรากฏหน้ากริยาหลักเป็น extensional intransitive verb มีความหมายว่า “ได้โอกาส หรือ มีโอกาส” ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงเหตุการณ์ หรือ การกระทำใดๆ มีโอกาสจะเกิดขึ้น ย่อมหมายความว่า “มีความเป็นไปได้” ที่จะเกิดขึ้น

“You can't all have forgotten the password – excuse me, I'm Head Boy-” (*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*, p. 169)

“ไม่น่าจะลืมรหัสผ่านกันหมดทุกคนนี่นา – ของทางหน่อย ฉันเป็นประธานนักเรียน” (*แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับนักโทษแห่งอัซคาบัน*, น. 195)

“It can't have been a death omen,” he told his reflection defiantly. (*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*, p. 54)

“มันต้องไม่ใช่ลางมรณะหรอก” เขาพูดกับเงาในกระจกอย่างตื้อตึง (*แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับนักโทษแห่งอัซคาบัน*, น. 73)

ตาราง 4

กลวิธีการถ่ายถอดมโนทัศน์ที่สื่อด้วย Can ที่ถ่ายถอดได้ด้วยตัวบ่งชี้ต่างๆ

ความหมาย	กลวิธีการถ่ายถอดความหมาย	จำนวน / ประโยค
ความเป็นไปได้	1. ใช้คำกริยาช่วย “ได้” ⁸ (จะ...ได้) ที่ปรากฏทั้งหน้าและหลังคำกริยา / “จะ” ⁹	56 (ได้) / 9 (จะ)
	2. ใช้คำบอกความเห็น: คง อาจ น่า ต้อง	24
	3. ใช้กลุ่มคำ: เป็นไปได้ / เป็นไปไม่ได้ / ไม่มีทาง	6
	4. ใช้คำกริยาเรียง: หา-เจอ	1
การอนุญาต	1. ใช้คำกริยาช่วย: “ได้” (จะ...ได้ / ได้...นะ) ที่ปรากฏทั้งหน้าและหลังคำกริยา / “จะ”	50 (ได้) / 2 (จะ)
	2. ใช้คำเสริม ประเภทคำบอกเวลา: นะ สิ/ซี เถอะ น่า	7
	3. ใช้คำบ่งชี้เจตนา:ขอ ขออนุญาต สั่ง	14
	4. ใช้คำกริยา “ให้”	2
ความสามารถ	1. ใช้คำกริยาช่วย: สามารถ / ได้ (ที่ปรากฏทั้งหน้าและหลังคำกริยา) / เป็น / ไหว / อาจ	(14) สามารถ / (77) ได้ / (2) เป็น / (4) ไหว / (2) อาจ
	2. ใช้กริยาเรียง: คิด-ออก บอก-ถูก ฯลฯ	9

- การบ่งชี้ด้วยกลุ่มคำ

⁸ มนต์ชัย เดชะพิพัฒน์สกุล และ กิติมา อินทร์พรชัย (2553) อธิบายว่า “ได้” เป็นกริยาวิเศษณ์ มีความหมายว่า “สามารถ เป็นไปได้ หรือ อนุญาต”

⁹ อภิญา สร้อยสุรห่า (2553) กล่าวว่า คำว่า “จะ” ที่ปรากฏในทุกบริบททางวากยสัมพันธ์จะแสดงความหมายของสถานะเหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริงในบริเวณทางอรรถศาสตร์ต่างๆ ได้แก่ ความน่าจะเป็น ความเป็นไปได้ ความตั้งใจ และเจตนา อนาคตกาล เหตุการณ์เงื่อนไข เหตุการณ์แสดงประสบการณ์ การอนุมาน วัตถุประสงค์ การเริ่ม และจุดมุ่งหมาย

“You can’t know that, Potter,” said Professor McGonagall, quite kindly, “not until you’ve flown it, at any rate, and I’m afraid that is out of the question until we’re certain that it has not been tempered with.” (*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*, p. 232)

“เธอไม่มีทางรู้ได้หรอก พอตเตอร์” ศาสตราจารย์มักกอนกัลพูดด้วยน้ำเสียงออกจะอ่อนโยนทีเดียว “จนกว่าเธอจะขี่มัน ไม่ว่าจะยังไงก็เถอะฉันไม่ให้อย่างนั้นจนกว่าเราจะแน่ใจว่ามันไม่ได้ลงคาถาเอาไว้” (*แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับนักโทษแห่งอัซคาบัน*, น. 280)

- หน่วยสร้างกริยาเรียง¹⁰

“Sell them a key that keeps shrinking to nothing so they can never find it when they need it...” (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*, p. 38)

“ขายกุญแจให้กับพวกมักเกิ้ล แล้วกุญแจก็หดลงเรื่อยๆ จนหายไป พวกมักเกิ้ลก็จะหากุญแจไม่เจอเวลาที่ต้องการใช้ขึ้นมา” (*แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับห้องแห่งความลับ*, น. 56)

- คำกริยาช่วย “จะ”

“Know only that no harm can befall you whilst I am here.” (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*, p. 101)

“ให้รู้ไว้ว่าจะไม่มีอันตรายเกิดกับพวกเธอตราบเท่าที่ฉันอยู่ที่นี้” (*แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับห้องแห่งความลับ*, น. 127)

การอนุญาต

- คำกริยาช่วย “ได้”

“You can go up to bed, dear” she added to Harry. (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*, p. 35)

“ส่วนเธอไปนอนได้” นางวิสลีย์บอกแฮร์รี่ (*แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับห้องแห่งความลับ*, น. 53)

- คำกริยาช่วย “จะ”

“Well, that fits in nicely, we can go and get all your things then, too,” said Mrs. Weasley, starting to clear the table. (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*, p. 45)

¹⁰ หน่วยสร้างที่ประกอบด้วยคำกริยาจำนวนตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปเรียงกันโดยไม่มีคำเชื่อมใดๆ ปรากฏระหว่างคำกริยา เช่น *เขานั่งดูโทรทัศน์* *แดงนั่งอ่านหนังสือ* (กึ่งกาญจนา เทพกาญจนา, 2553, 66)

“นั่นแหละ เหมาะเจาะมาก เราก็จะไปซื้อของให้พวกเธอด้วย” นางวีสลีย์บอก พลางเริ่มเก็บโต๊ะอาหาร (แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับห้องแห่งความลับ, น. 64)

ตัวบ่งชี้ “จะ” แสดงความหมายของการอนุญาตในขอบเขตความหมายของการแนะนำและชักชวน

- ตัวบ่งชี้ที่เป็นคำเสริม¹¹ ประเภทคำบอกมาลา

“Excellent, you can lend me some.” (Harry Potter and the Prisoner of Azkaban, p. 106)

“ยอดไปเลย ให้ฉันยืมบ้างนะ” (แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับนักโทษแห่งอัซคาบัน, น. 132)

- การบ่งชี้ด้วยคำกริยา “ให้”

“Listen, can I still have a go on it?” (Harry Potter and the Prisoner of Azkaban, p. 249)

“นี่แน่ะ ยังยอมให้ฉันลองอยู่หรือเปล่า” (แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับนักโทษแห่งอัซคาบัน, น. 300)

ในประโยคยังมีคำว่า “ยอม” ซึ่งบอกให้รู้ว่าเห็นด้วยและไม่ขัด มาเน้นการอนุญาตให้เด่นชัดขึ้น

ความสามารถ

- คำกริยาช่วย “ได้”

“Just because a wizard doesn’t use Dark Magic, doesn’t mean he can’t (use), Miss Pennyfeather,” snapped Professor Binns. (Harry Potter and the Chamber of Secrets, P. 152)

“ฟังนะ การที่พ่อมดไม่ใช่เวทมนตร์มืด ไม่ได้หมายความว่า เขาใช้ไม่ได้ นะ มีสเพนนี่เฟเธอร์” ศาสตราจารย์บิเนสโต้กลับ (แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับห้องแห่งความลับ, น. 187)

- คำกริยาช่วย “เป็น”

“Sure you can manage that broom, Potter?” said a cold, drawing voice. (Harry Potter and the Prisoner of Azkaban, p. 258)

“แน่ใจหรือว่านายขี่ไม้กวาดนั้นเป็นนะ พอตเตอร์” เสียงเย็นๆ ทยานๆ ดังขึ้น (แฮร์รี่ พอตเตอร์กับนักโทษแห่งอัซคาบัน, น. 311)

¹¹ นววรรณ พันธมธธา (2553, 116-125) อธิบายว่า คำเสริม คือ คำที่เสริมเข้าไปในประโยค ช่วยแสดงเจตนาและท่าทีของผู้พูดและแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง (ดู “คำเสริม” เพิ่มเติมที่ นววรรณ พันธมธธา (2553, 116-138))

- คำกริยาช่วย “อาจ”¹²

I cannot make you take Sirius Black seriously. (*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*, p. 290)

ครูไม่อาจจะทำให้เธอเห็นเรื่องซีเรียส แบล็ก เป็นเรื่องสำคัญได้ (แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับนักโทษแห่งอัซคาบัน, น. 348)

- หน่วยสร้างกริยาเรียง

ตัวอย่างคูกริยาเรียงที่พบมี คิด/นึก – ออก, หา-เจอ, พาไป – ถึง, บอก

– ถูก, จับ – อยู่ เป็นต้น

“Can you think of anyone at school with a grudge against you?” (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*, p. 29)

“นายคิดออกไหมว่ามีใครที่โรงเรียนที่มีเรื่องกินใจกับนาย” (แฮร์รี่ พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ, น. 45)

น่าสังเกตว่าคำว่า “ได้” สื่อความหมายของ Can ได้ทั้ง 3 ความหมาย คือความเป็นไปได้ การอนุญาต และความสามารถ เช่นเดียวกับ Can ในภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ “ได้” ที่เกิดร่วมกับตัวบ่งชี้ “จะ” นั้นสื่อความเป็นไปได้ ขณะที่ “ได้” ที่ปรากฏเดี่ยวๆ จะสื่อความสามารถ ส่วนคำว่า “จะ” มักพบในการบ่งชี้ Can ที่สื่อความเป็นได้และการอนุญาตที่เป็นการแนะนำหรือชักชวน คำว่า “จะ” ที่พบในการวิจัยนี้แสดงความหมายได้ทั้งการคาดคะเนความเป็นไปได้ และแสดงความตั้งใจหรือเจตนาของผู้พูด

3.2 กลวิธีการถ่ายทอดมโนทัศน์ที่สื่อด้วยคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ

Can โดยไม่มีการบ่งชี้แต่มีสมมูลภาพทางความหมาย

ในกรณีนี้เมื่อดูเผินๆ อาจเห็นว่าความหมายของ Can ในประโยคภาษาไทยนั้นคลุมเครือ ซึ่งมักพบใน Can ที่เกิดร่วมกับคำกริยาแสดงสภาพและแสดงกระบวนการเป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่าผู้แปลรักขามโนทัศน์ที่สื่อโดย Can ไว้ได้อย่างครบถ้วนโดยใช้กลวิธีการถ่ายทอดมโนทัศน์ดังนี้

ตาราง 5

กลวิธีการถ่ายทอดมโนทัศน์ที่สื่อด้วย Can ที่ไม่มีการบ่งชี้แต่มีสมมูลภาพทางความหมาย

¹² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ให้ความหมายไว้ว่า “อาจ” เป็นคำกริยาช่วยหมายถึงสามารถ

ความหมาย	กลวิธีการถ่ายทอดความหมาย	จำนวน / ประโยค
ความเป็นไปได้	1. ใช้สำนวนภาษาที่เป็นวจนลีลาของผู้แปล	8
	2. ใช้กลุ่มคำในบริบทสื่อความหมาย เช่น จริงๆ แน่ๆ ด้วย ทุกที่แหละ	7
การอนุญาต	1. ใช้ประโยคบอกให้ทำ	3
ความสามารถ	1. ใช้สำนวนภาษาที่เป็นวจนลีลาของผู้แปล	3
	2. ใช้กลุ่มคำในบริบทสื่อความหมาย	1

ตัวอย่าง

ความเป็นไปได้

- ประโยคที่ใช้สำนวนภาษาที่เป็นวจนลีลาของผู้แปล

“I can't believe this,” Harry muttered, running a hand along the Firebolt, while Ron sank onto Harry's bed, laughing his head off at the thought of Malfoy. (*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*, p. 224)

“ไม่อยากเชื่อเลย” แฮร์รี่พิมพ์่า เอามือลูบไปตามไม้กวาดไฟโรโบลต์ขณะที่รอนทั้งตัว จมลงไปในที่นอนของแฮร์รี่หัวเราะจนจอยเมื่อนึกถึงมัลฟอย (*แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับนักโทษแห่งอัซคาบัน*, น. 270)

สำนวน “ไม่อยากเชื่อ” นี้ตีความได้ว่าผู้พูดไม่คิดว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะ เป็นไปได้ และพบใน Can ที่ปรากฏร่วมกับกลุ่มคำกริยาแสดงสภาพ ได้แก่ คำกริยา believe และ be

- ประโยคที่ใช้คำหรือกลุ่มคำในบริบทช่วยสื่อความหมาย

“There can't be any other reason.” (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*, p. 295)

“ไม่มีเหตุผลอื่นๆ แน่ๆ” (*แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับห้องแห่งความลับ*, น. 354)

การอนุญาต

- ประโยคที่เป็นประโยคบอกให้ทำ

“He can go to Azkaban ... just don't kill him.” (*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*, p. 375)

“เอาเขาไปเข้าคุกอัซคาบัน...ขออย่าฆ่าเขาเลยฮะ” (*แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับนักโทษแห่งอัซคาบัน*, น. 447)

ความสามารถ

- ประโยคที่ใช้สำนวนภาษาที่เป็นวจนลีลาของผู้แปล

“*Can't do nuffink underwater.*” (*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*, p. 34)

“ถ้าเป็นได้น้ำก็จ๋อย” (แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับนักโทษแห่งอัซคาบัน, น. 50)

ผู้แปลเลือกใช้คำว่า “จ๋อย” ซึ่งเป็นภาษาพูดและเป็นภาษาวัยรุ่น เพราะตามบริบทผู้พูดเป็นวัยรุ่น พูดจาห่ามๆ หากเลือกแปลว่า “ทำอะไรไม่ได้” ก็จะไม่เข้ากับลักษณะตัวละครและชาวอรรถรส

- ประโยคที่ใช้คำหรือกลุ่มคำในบริบทช่วยสื่อความหมาย

“I can't work, I can't concentrate,” she said nervously. There was a great deal of noise. (*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*, p. 302)

“ฉันท่องหนังสือไม่ได้ ไม่มีสมาธิ” เธอพูดอย่างตื่นเต้น เสียงพูดคุ้ยดังจ๊อกแจ๊กจ๊อแจ (แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับนักโทษแห่งอัซคาบัน, น. 362)

คำว่า “ไม่มีสมาธิ” นั้นมุ่งที่ผลของการกระทำตามความสามารถว่าเพราะมีเสียงดังจึงทำให้ศักยภาพในการรวบรวมสมาธิลดลงและทำไม่ได้

น่าสังเกตว่าการใช้สำนวน และคำหรือกลุ่มคำในบริบทช่วยสื่อความหมายนั้นพบใน Can ที่สื่อถึงความเป็นไปได้และความสามารถ ส่วนอีกกลวิธีหนึ่งได้แก่ การเปลี่ยนรูปประโยคเป็นรูปประโยคบอกให้ทำ พบใน Can ที่สื่อถึงการอนุญาตในความหมายของการแนะนำที่หนักแน่นและจริงจังเท่านั้น

จากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบประโยคที่ถ่ายทอดมโนทัศน์ของ Can ได้ อย่างมีสมมูลภาพโดยใช้รูปประโยคที่ใกล้เคียงกับต้นฉบับภาษาอังกฤษ คือ ใช้คำกริยาช่วยร่วมกับคำกริยาหลัก เช่น “สามารถ” “ได้” เป็น” “ไหว” และ “จะ” หรือใช้คำเสริม คำบอกความเห็น และหน่วยสร้างกริยาเรียง ทั้งนี้มีประโยคจำนวนหนึ่งที่ผู้แปลเลือกถ่ายทอดโดยใช้รูปประโยคที่ไม่มีการบ่งชี้ความหมายชัดเจนและเปลี่ยนกลวิธีการถ่ายทอดให้แตกต่างกับต้นฉบับ ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเลือกใช้รูปประโยคที่ต่างจากต้นฉบับ คือ ปัจจัยด้านผู้แปล โดยผู้แปลได้ตีความและขยายความเพิ่มเติมแทนที่จะแปลตามประโยคภาษาอังกฤษ ซึ่งอาจเกิดจากความแตกต่างระหว่างภาษาทั้งสอง อีกทั้งภาษาไทยไม่มีตัวบ่งชี้แสดงระดับความหนักแน่นของความหมายเหมือนภาษาอังกฤษ หากแปลตามรูปประโยคภาษาอังกฤษ อาจทำให้ประโยคไม่เป็นธรรมชาติตามลักษณะภาษาไทย อีกประการหนึ่ง คือ วจน

ลีลาของผู้แปล คือการที่ผู้แปลเลือกใช้ภาษาปลายทางที่สละสลวย เหมาะแก่ผู้รับสาร ไม่ขัดต่อวัฒนธรรมปลายทางและได้อรรถรส โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแปลงานวรรณกรรม

3.3 การถ่ายทอดมโนทัศน์ที่สื่อด้วยคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can โดยไม่มีการบ่งชี้ ซึ่งอาจมีหรือไม่มีสมมูลภาพทางความหมายและอาจตีความได้มากกว่าหนึ่งความหมาย

เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่าประโยคแปลภาษาไทยจำนวนหนึ่งไม่มีการบ่งชี้ความหมายของ Can ที่ชัดเจนและมีความหมายกำกวม ซึ่งกรณีนี้พบทั้งประโยคที่มีสมมูลภาพและไม่สมมูลภาพทางความหมาย

ตาราง 6

กลวิธีการถ่ายทอดมโนทัศน์ที่สื่อด้วย Can ที่ไม่มีการบ่งชี้ที่ชัดเจนและมีความหมายกำกวมซึ่งอาจมีหรือไม่มีสมมูลภาพทางความหมาย

ความหมาย	การถ่ายทอดความหมาย	จำนวน/ประโยค
ความเป็นไปได้	1. บริบทช่วยสื่อความหมายทำให้มีสมมูลภาพ	26
การอนุญาต	1. บริบทช่วยสื่อความหมายทำให้มีสมมูลภาพ	9
	2. กำกวมระหว่างความหมายของการอนุญาตและความเป็นไปได้	1
ความสามารถ	1. บริบทช่วยสื่อความหมายทำให้มีสมมูลภาพ	9
	2. กำกวมระหว่างความสามารถกับการอนุญาต (แนะนำ)	2
	3. ไม่มีสมมูลภาพทางความหมาย	1

ตัวอย่าง

ความเป็นไปได้

- บริบทเป็นสิ่งที่ช่วยสื่อความหมายของ Can ได้ชัดเจนขึ้น

Lockhart waved an arm for silence and called, ‘Gather round, gather round! Can everyone see me? Can you all hear me?’ (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*, p. 189)

ลือกฮาร์ดโบกมือให้ทุกคนเงียบ แล้วพูดเสียงดังว่า “ตืงเข้ามา ตืงเข้ามา! ทุกคนเห็นฉัันใหม่ ทุกคนได้ฉัันใหม่ ตืมาก! (แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับห้องแห่งความลับ, น. 231)

ในประโยคนี้ตีความจากบริบทได้ว่า การได้ยินและได้เห็นสื่อถึงความ เป็นไปได้ของคำกริยา เพราะ 1) ความสามารถทั้งสองเป็นสิ่งที่คนปกติมีอยู่ใน ตัวเอง ดังนั้นคำถามนี้จึงไม่ใช่การถามถึงความสามารถในการได้ยินและการเห็น 2) จากบริบทที่ลือกฮาร์ดเรียกให้นักเรียนล้อมวงเข้ามาใกล้ๆ ตีความได้ว่าการที่จะได้ ยินหรือได้เห็นนั้นขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่นักเรียนยืนว่าใกล้พอหรือไม่มากกว่า

ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า ประโยคที่ไม่มีรูปแสดงมโนทัศน์ Can ในภาษา ไทยส่วนใหญ่มาจากประโยคภาษาอังกฤษที่ Can ปรากฏร่วมกับคำกริยาการรับรู้ ประสบการณ์และความรู้สึกต่างๆ เช่น hear see believe feel smell hurt understand ซึ่งนำคืขววิจยต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกริยาเหล่านี้เกี่ยวกับ ความสามารถภายในตัวบุคคล เมื่อมีความสามารถดั่งนี้การกระทำเหล่านี้ย่อม เป็นไปได้ ซึ่งความหมายดั่งกล่าวรวมอยู่ในคำกริยานั้นอย่างชัดเจนแล้วจึงไม่ จำเป็นต้องมีการบ่งชี้่อีก

การอนุญาต

- บริบทเป็นสิ่งที่ช่วยสื่อความหมายของ Can ได้ชัดเจนขึ้น

Kindly wait outside while I have a quick word with Miss Granger about her timetable, then we can go down to the feast together.' (Harry Potter and the Prisoner of Azkaban, p. 90)

ช่วยออกไปรอข้างนอกก่อน ฉันขอคุยกับมิสเกรนเจอร์เรื่องตารางเรียนนืดหน่อย แล้ว เราค่อยลงไปกินเลี้ยงพร้อมๆ กัน (แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับนักโทษแห่งอัซคาบัน, น. 115)

การใช้ประธาน “เรา” ตรงกับที่ นววรรณ พันธุเมธา (2553, 309) กล่าวไว้ว่า ประโยคชัคนั้นจะมีประธานของประโยคเป็นคำบอกบุรุษที่ 1 พหูพจน์ หมายถึงทั้งผู้พูดผู้ฟัง (เรา) และประโยคภาษาไทยส่วนใหญ่จะมีคำกริยา “ไป” ปรากฏอยู่ นอกจากนี้ยังมีความหมายของการอนุญาตที่เป็นการแนะนำอย่างจริงจัง หรือการบอกให้ทำในประโยคก่อนหน้า ทำให้ข้อความนี้เป็นการบอกให้ทำ และเมื่อ พิจารณาจากตัวผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ ก็พบว่าสอดคล้องกับการอนุญาต เพราะผู้พูด มีอำนาจมากกว่า

- ประโยคที่กำกวมระหว่างความหมายของการอนุญาตและความ เป็นไปได้

‘Excellent, Harry! That was definitely a start!’ ‘Can we have another go?’ [...]

‘Not now,’ said Lupin firmly. (*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*, p. 242)

“ยอดเยี่ยม แฮร์รี่! เป็นการเริ่มต้นที่ดีทีเดียว!” “เราจะลองอีกซักครั้งไหมฮะ” [...] “พอก่อน” ลูปีนพูดอย่างหนักแน่น (*แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับนักโทษแห่งอัซคาบัน*, น. 292)

บริบทของประโยคนี้คือเมื่อแฮร์รี่ฝึกเสกตัวบ็อกการ์ตกับลูปีนและทำได้ สำเร็จ ด้วยความตั้งใจเขาจึงอยากจะลองเสกอีกครั้ง ประโยคที่ขีดเส้นใต้นั้นกำกวม เพราะอาจตีความได้ว่าแฮร์รี่อาจถามถึงความเป็นไปได้ว่าจะกระทำกริยานั้นอีกครั้งได้ไหม กล่าวคือคำว่า "จะ" อาจตีความได้ว่าเป็นการคาดคะเน หรืออาจตีความว่าเป็น การอนุญาตก็ได้ คือ เมื่อทำสำเร็จแล้ว แฮร์รี่อยากลองทำอีก จึงขออนุญาตจาก อาจารย์ จะเห็นได้ว่ายากที่จะแยกทั้งสองความหมายจากกันได้เด็ดขาด แต่มีแนวโน้ม ว่าความหมายของการอนุญาตนั้นเด่นกว่า

ความสามารถ

- บริบทเป็นสิ่งที่ช่วยสื่อความหมายของ Can ได้ชัดเจนขึ้น

‘Dementors can’t see, you know ...’ He swallowed. ‘They feel their way towards people by sensing their emotions....’ (*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*, p. 371)

ผู้คุมวิญญาณก็จะมองไม่เห็น...” แบล็กกลืนน้ำลาย “พวกนั้นเข้าใกล้คนด้วยการตาม คลื่นอารมณ์...” (*แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับนักโทษแห่งอัซคาบัน*, น. 442)

ในบริบทนี้แบล็กอธิบายถึงลักษณะผู้คุมวิญญาณว่าไม่มีการมองเห็น เหมือนคนปกติ บริบทที่บอกไว้ว่า "เข้าใกล้คนด้วยการตามคลื่นอารมณ์" ชี้ให้เห็น ตีความได้ว่าผู้คุมวิญญาณต้องใช้ความสามารถอื่นในการรับรู้ว่ามีคนอยู่ที่ไหน และ ไม่น่าจะตีความถึงความเป็นไปได้ ว่ามองแล้วเห็นสิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นการรับรู้ (Perception) เพราะเช่นนั้นจะแสดงว่าผู้คุมวิญญาณต้องมีความสามารถในการ มองเห็นแต่มีปัจจัยภายนอกมาทำให้มองไม่เห็น แต่จากบริบทในภูมิหลังอาจอธิบาย ได้ว่าผู้คุมวิญญาณนั้นไม่มีความสามารถดังกล่าว

- ประโยคที่กำกวมระหว่างความสามารถกับการอนุญาต

‘Then one of us can sneak into Snape’s office and take what we need.’ (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*, p. 186)

“แล้วพวกเราคนหนึ่งก็ย่องเข้าไปในห้องทำงานของเขา และเอาของที่เราต้องการออกมา” (แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับห้องแห่งความลับ, น. 227)

ตัวอย่างคือตอนที่แฮร์รี่โมนี่บอกให้เบ๊ียงเบนความสนใจของสเนปเพื่อแอบเข้าไปหยิบของในห้องทำงานของเขา Can ในที่นี้สื่อถึงความสามารถ ทว่าประโยคแปลภาษาไทยมีแนวโน้มว่าอาจสื่อถึงการแนะนำให้ทำบางสิ่ง ซึ่งเป็นความหมายหนึ่งของการอนุญาต หรือหากตีความเชิงเหตุผลจากบริบทก็มีแนวโน้มว่าบ่งบอกความสามารถได้ คือบอกว่าถ้าเบ๊ียงเบนความสนใจจะทำให้สามารถย่องเข้าไปได้ แต่ความหมายของความสามารถนั้นมึ้น้ำหนักน้อยลง

- ประโยคที่ไม่มีสมมูลภาพทางความหมาย

Let’s match the powers of Lord Voldemort, heir of Salazar Slytherin, against famous Harry Potter, and the best weapons Dumbledore can give him.’ (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*, p. 317)

มาทดสอบดูซิว่าอำนาจของลอร์ดโวลเดอมอร์ ทายาทของซัลลาซาร์ สลิธีรินเมื่อสู้กับแฮร์รี่ พอตเตอร์ผู้มีชื่อเสียงกับอาวุธที่ดีที่สุดที่ดัมเบิลดอร์ส่งมาให้ใครจะชนะ” (แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับห้องแห่งความลับ, น. 380)

ประโยคภาษาอังกฤษสื่อความสามารถที่ชัดเจนว่า ด้วยความสามารถที่ดัมเบิลดอร์มี เขาพยายามหาอาวุธที่ดีที่สุดให้แฮร์รี่ แต่ประโยคภาษาไทยบอกแค่ “...เป็นอาวุธที่ดัมเบิลดอร์ส่งมาให้” ซึ่งเป็นการให้ข้อมูล แต่ไม่ได้ให้น้ำหนักกับความสามารถของดัมเบิลดอร์คือไม่สื่อความหมายใดๆ ของ Can เลย

อภิปรายผล

หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียดและนำเสนอผลการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยพบข้อสังเกตที่น่าสนใจสองประการ ดังนี้

1. คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can ที่มีความกำกวม จากการวิจัยพบว่ามีประโยคที่ความหมายของ Can ในต้นฉบับมีความกำกวม คือสื่อความหมายได้มากกว่าหนึ่งความหมายอยู่หนึ่งประโยค ซึ่งเมื่อแปลเป็นภาษาไทยแล้วก็มีความกำกวมเช่นกัน ในทางหนึ่งจึงอาจถือว่ามีสมมูลภาพได้ กรณีที่พบคือ Can ที่ปรากฏ

ร่วมกับกริยา read และสื่อความหมายได้ทั้งความเป็นไปได้และความสามารถ และกลวิธีถ่ายทอดในประโยคแปลก็กำกวมเช่นกัน คือ ใช้คำกริยาช่วย “ได้” ซึ่งเป็นกลวิธีที่พบในการบ่งชี้ทุกๆ ความหมายของ Can

'Right,' and George said briskly, 'don't forget to wipe it after you've used it - ' - or anyone can read it,' Fred said warningly. (*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*, p. 193)

“ถูกต้อง” ยอร์ชพูดอย่างกระตือรือร้น “พอใช้เสร็จแล้วอย่าลืมลบทิ้งล่ะ” - “ - ไม่งั้นคนอื่น ๆ จะอ่านได้” เฟร็ดเตือน (*แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับนักโทษแห่งอัซคาบัน*, น. 235-236)

2. คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can ที่ระบุความหมายไม่ได้ ในประโยค Can ที่ระบุความหมายไม่ได้นั้น พบ Can ปรากฏร่วมกับคำกริยา imagine จำนวน 4 ประโยค และใช้ในลักษณะของสำนวนซึ่งไม่ได้บ่งชี้ความหมายที่แน่ชัดของ Can เช่น “can you imagine...?” ซึ่งจะแตกต่างจาก “can you think...?” ที่เป็นการบอกความสามารถ เนื่องจากการใช้กริยา think นั้นสื่อถึงการคิดซึ่งเป็นการกระทำทางปริชานจริงๆ แต่ “can you imagine...?” นั้น เป็นการใช้กริยา imagine ในการแสดงออกที่เป็นลักษณะเฉพาะ (Fixed Expression) อาจแปลได้ว่า “ลองนึกดูว่า...” ทั้งนี้พบว่ามีประโยคแปลภาษาไทยหนึ่งประโยคที่ใช้กลวิธีถ่ายทอดที่กำกวม คือ ใช้หน่วยสร้างกริยาเรียง ซึ่งพบทั้งในการสื่อมโนทัศน์ของ Can ถึงความเป็นไปได้และความสามารถ เช่น

‘Can you imagine me taking exams with this?’ he asked Harry, holding up this wand, which had just started whistling loudly. (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*, p. 284)

“นายคิดออกใหม่ว่าฉันจะสอบไล่ได้ยังไงกับเจ้านี้” รอนถามแฮร์รี่พลางชูไม้กายสิทธิ์ของเขาขึ้นมา ตอนนั้นมันกำลังเริ่มทำเสียงหวีดหวิวคล้ายเสียงผิวปาก (*แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับห้องแห่งความลับ*, น. 341)

ส่วนประโยคที่ระบุความหมายไม่ได้อีกสามประโยคนั้น Can ปรากฏร่วมกับคำกริยา imagine ที่ใช้ในการแสดงออกที่เป็นลักษณะเฉพาะ ได้แก่ “you can imagine...” เพื่อสื่อว่าผู้พูดมองว่าผู้ฟังรู้สึกเช่นเดียวกับผู้พูด ไม่ได้มุ่งสื่อถึงการกระทำทางปริชาน ทั้งสามประโยคนี้แปลเป็นภาษาไทยโดยใช้คำบอกความเห็น “คง” ร่วมกับคำกริยาหลักและกริยาเรียง จึงคาดว่าผู้แปลตัดสินใจตีความ Can ว่าสื่อความเป็นไปได้ เพราะคำว่า “คง” เป็นคำบอกความเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้

ของกริยา ยกตัวอย่างเช่น

‘Well, you can imagine how it looked to old Armando Dippet.’ (*Harry Potter and the Chamber of Secrets*, p. 311)

เธอคงรู้ว่าตาเผ่าอาร์มันโด ดิพเพดคิดยังไง (แฮร์รี่ พอตเตอร์ กับห้องแห่งความลับ, น. 373)

สรุป

จากการวิจัยพบว่ามีหลายปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญในการระบุความหมายของคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ช่วยจำแนกความหมายของ Can ได้ในเบื้องต้น คือ ปัจจัยด้านประเภทของคำกริยาที่ปรากฏร่วมกับ Can ทั้งนี้หากความหมายของ Can ที่ทราบในเบื้องต้นนั้นยังไม่ชัดเจนและมีความกำกวมระหว่างความหมายก็จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยด้านอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น วากจ การณ์ลักษณะ และบริบท อันได้แก่ บริบทแวดล้อมและบริบทที่เป็นภูมิหลังของเรื่อง รวมถึงปัจจัยด้านตัวบทด้วย ดังนั้นในการถ่ายทอดความหมายของ Can ผู้แปลจะต้องตีความระบุความหมายของ Can ให้แน่ชัดเสียก่อนโดยคำนึงถึงปัจจัยทั้งสี่เป็นหลัก

ผลงานวิจัยนี้ยังได้ยืนยันสมมติฐานที่ว่า การแสดงทัศนภาวะที่สื่อถึงความเป็นไปได้ ความสามารถ และการอนุญาต ด้วยคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ Can ในภาษาอังกฤษนั้น เมื่อถ่ายทอดมาในภาษาไทยมีกลวิธีที่หลากหลาย และบางกลวิธีที่ใช้นั้นบ่งชี้ความหมายของ Can ได้มากกว่าหนึ่งความหมาย เช่น การบ่งชี้ด้วยคำกริยาช่วย “ได้” ซึ่งบ่งชี้ความเป็นไปได้ การอนุญาต และความสามารถ อย่างไรก็ตาม ผู้แปลพึงตระหนักไว้ว่า การใช้คำว่า “ได้” ในบริบทนั้นๆ สื่อความหมายของ Can ได้ชัดเจนเท่ากับต้นฉบับภาษาอังกฤษหรือไม่ และมีกลวิธีอื่นที่ดีกว่าและเป็นธรรมชาติมากกว่าหรือไม่ ผู้วิจัยเห็นว่าผู้แปลต้องคำนึงถึง “บริบท” ทั้งในการตีความความหมายของ Can และการถ่ายทอดสู่บทแปลด้วย ผู้แปลไม่ควรตีความจากรูปภาษาของ “Can” เพียงอย่างเดียว แต่ควรพิจารณาจากบริบทด้วย

ในเบื้องต้นหากทราบว่า Can ที่เกิดร่วมกับคำกริยาประเภทนั้นๆ มักสื่อความหมายใดก็จะช่วยจำกัดความหมายของ Can ที่พบให้แคบลงได้และตีความความหมายของ Can ได้ง่ายขึ้นเมื่อพิจารณาร่วมกับบริบท ผู้แปลยังต้องคำนึงถึงวัจนลีลาของต้นฉบับและบทแปลด้วย เพราะบางครั้งแม้กลวิธีที่ใช้นั้นจะ

ถ่ายทอดความหมายของ Can ได้ชัดเจน แต่อาจไม่เป็นธรรมชาติในภาษาไทย และเพื่อให้ทราบถึงกลวิธีการถ่ายทอดความหมายของ Can ที่หลากหลายกว่านี้เมื่อเกิดร่วมกับคำกริยาในบางกลุ่มความหมายที่พบในจำนวนไม่มากนักในงานวิจัยนี้ เช่น คำกริยาประเภทแสดงกระบวนการที่มักเกิดร่วมกับ Can ที่สื่อความเป็นไปได้ ร่วมกับคำกริยาในบางกลุ่มความหมาย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าจะศึกษาประเด็นดังกล่าวในตัวบทประเภทอื่นๆ ด้วย เช่น สารคดี เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบกับผลจากงานวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาจบัณฑิต วงศ์ศรี. (2547). **เครือข่ายความหมายของคำว่า ‘ออก’ ในภาษาไทย: การศึกษาแนววรรณศาสตร์ปริชาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา. (2553). **หน่วยสร้างกริยาเรียง**. ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ), **หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย: หน่วยสร้างคุณานุประโยค หน่วยสร้างประโยคเติมเต็ม หน่วยสร้างกริยาเรียง และหน่วยสร้างกรรมวาจก**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรพรรษ์ บุญเกียรติ และคณะ. (2540). **ศาสตร์การแปลรวมบทความเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ** / M. Lederer [et.al]. กรุงเทพฯ: โครงการศูนย์การแปล คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นววรรณ พันธุ์เมธา. (2553). **ไวยากรณ์ไทย**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนต์ชัย เดชะพิพัฒน์สกุล และ กิติมา อินทร์พรชัย. (2553). การวิเคราะห์คำว่า “ได้” ตามแนวไวยากรณ์ศัพท์การก. **วารสารมนุษยศาสตร์**, 17 (1). 101-117.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- โรว์ลิ่ง, เจ.เค. (2543). **แฮร์รี่ พอตเตอร์กับห้องแห่งความลับ**. แปลโดย สุมาลี. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- _____. (2543). **แฮร์รี่ พอตเตอร์กับนักโทษแห่งอัศวิน**. แปลโดย วลีพร

หวังซื่อกุล. กรุงเทพฯ:นามีบุ๊กส์.

วรรณภา แสงอร่ามเรือง. (2552). **ทฤษฎีและหลักการแปล**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ.

อภิญา สร้อยสุหร้า. (2553). **พหูพจน์ที่ของคำว่าจะในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Biber, Douglas et al. (1999). **Longman Grammar of Spoken and Written English**. Harlow, Essex: Pearson Education Limited.

Cook, Walter Anthony. (1989). **Case Grammar Theory**. Washington, D.C.: Georgetown University Press.

Eggs, Suzanne. (2004). **An Introduction to Systemic Functional Linguistics**. London: Continuum International Publishing Group.

Ehrman, M. E. (1966). **The meanings of the modals in Present-Day English**. The Hague: Mouton.

Fillmore, Charles J. (1968). **The Case for Case. Universals in Linguistic Theory**. Emmon Bach and Robert Harms, eds. New York: Holt, Rinehart, and Winston.

Iwasaki, Shoichi and Ingkaphirom, Preeya. (2005). **A Reference Grammar of Thai**. Cambridge: Cambridge University Press.

Leech, G. N. (2004). **Meaning and the English Verb**. 3rd edition. Harlow: Pearson Education Limited.

Mohr, Robert William Augustus. (1994). **Modal Verbs: A Case Grammar Analysis**. Ph.D. Dissertation. Georgetown University.

Palmer, F.R. (1979). **Modality and the English Modals**. New York: Longman Group Limited.

Quirk, Randolph et al. (1980). **A Grammar of Contemporary English**. Harlow: Longman Group Limited.

Rowling, J.K. (1999). **Harry Potter and the Chamber of Secrets**. New

York: Scholastic.

Rowling, J.K. (1999). *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*. New York: Scholastic.

นาฏฤดี ไกรฤกษ์ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) จากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (วิทยาเขตบางเขน) และจบปริญญาโท สาขาการแปล จากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความสนใจในงานวิชาการด้านการแปลและทฤษฎีการแปล ด้านภาษาศาสตร์ รวมถึงวรรณคดีตะวันตกและปรัชญา เคยเป็นอาจารย์พิเศษที่สถาบันภาษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันเป็นนักแปลอิสระ

ปรีมา มัลลิกะมาส เป็นรองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์แล้ว เช่น หนังสือการแปลกับการสอนภาษาอังกฤษ บทความวิจัยเรื่อง Thai Learner's Knowledge of English Collocations ผลของการใช้คลังข้อมูลภาษาอังกฤษเฉพาะด้านที่มีต่อการแปลระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาไทย และการศึกษาเปรียบเทียบการใช้คำปรากฏร่วมภาษาอังกฤษของผู้เรียนชาวไทย และเจ้าของภาษาโดยใช้คลังข้อมูล

